

Asia: VN/33836/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain ja harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Kommenttinne valvontalain 1 §:ään ehdotetusta muutoksesta ja sen vaikutuksista (Kunnan hyte-järjestämistehtävän valvonta).

Henkilöstöala HELA ry (HELA) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunnon asiassa. HELA edustaa yksityistä työnvälitystä eli henkilöstöalan yrityksiä ja yksityisiä työllisyys- ja valmennuspalveluiden tuottajia. Henkilöstöalan yritykset tarjoavat henkilöstövuokraus-, rekrytointi- ja muita henkilöstöpalveluita. HELAn jäsenenä on noin 430 henkilöstöalan yritystä.

HELA ottaa lausunnossaan kantaa lausuntopyynnön henkilöstövuokrausta koskeviin ehdotuksiin.

HELAlla ei ole lausuttavaa valvontalain 1 §:ään ehdotetusta muutoksesta.

Kommenttinne valvontalain 4 §:ään ehdotetusta muutoksesta ja sen vaikutuksista (Vaativaa sosiaalihuoltoa tuottavan palveluyksikön määritelmä).

-

Kommenttinne valvontalain 9 §:ään ja 24 §:n 1 momenttiin ehdotetuista muutoksista ja niiden vaikutuksista (Palveluntuottajan henkilöstön kielitaidosta huolehtiminen)

HELA pitää henkilöstön kielitaitoa koskevia ehdotettuja muutoksia kannatettavina. On perusteltua, että vastuu henkilöstön kielitaidon riittävydestä on palveluntuottajalla, sillä palveluntuottaja vastaa myös vuokratyöntekijöiden perehdyttämisestä, työn johdosta ja valvonnasta. Näin palveluntuottajalla on myös tosiasiallinen mahdollisuus arvioida työntekijöiden kielitaidon riittävyyttä käytännön työssä.

Kommenttinne valvontalain 18 §:ään ja Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:ään ehdotetuista muutoksista ja niiden vaikutuksista (Velvoitteidenhoitoselvityksen pyytäminen ja laatiminen)

-

Kommenttinne valvontalain 24 §:ään ehdotetuista 2 ja 3 momentista ja niiden vaikutuksista (Palvelunjärjestäjän omaoikeudet ja lastensuojelun sijaishuollon valvontaan liittyvät tiedonsaanti- ja tarkastusoikeudet)

-

Kommenttinne valvontalain 26 ja 27 §:ään ehdotetuista muutoksista ja niiden vaikutuksista (Omaoikeuden raportointi)

-

Kommenttinne valvontalain 2 ja 28 §:ään ehdotettavista muutoksista ja niiden vaikutuksista (Vuokratyöntekijöiden rikostaustan selvittäminen)

Lähtökohtaisesti HELA kannattaa sitä, että velvoite tarkistaa vanhusten ja vammaisten kanssa työskentelevien rikosrekisteriote ulotetaan myös vuokratyöhön. Tämä parantaa potilasturvallisuutta ja on työntekijöiden tasapuolisen kohtelun näkökulmasta perusteltua.

HELAN mielestä ehdotettu 28 §:n 3 momentti on kuitenkin epäselvä ja käytännössä sitä olisi vaikea soveltaa, kun otetaan huomioon sosiaali- ja terveyspalvelualan henkilöstövuokrauksessa vakiintuneesti noudatettavat käytännöt.

Pykälässä todetaan, että palveluntuottajan tulee ennen henkilöstön vuokrausta koskevan sopimuksen tekemistä pyytää rikosrekisterilain 6 §:n 4 momentissa tarkoitettu rikosrekisteriote sellaiselta sopimuksessa määritellyltä henkilöltä, jonka sopimuksessa määritellyt työtehtävät sisältävät 1 momentissa tarkoitettua työskentelyä ja kestävät yhden vuoden aikana vähintään kolme kuukautta. Palveluntuottajalla on oikeus pyytää rikosrekisteriote nähtäväksi ennen sopimuksen tekemistä myös sellaiselta henkilöltä, jonka sopimuksessa määritellyt työtehtävät kestävät enintään kolme kuukautta.

HELAN näkemyksen mukaan ehdotetusta pykälästä ei käy riittävän selvästi ilmi, mitä siinä tarkoitetaan ”sopimuksella”. Henkilöstövuokrauksessa käytetään erilaisia sopimusjärjestelyjä. Sosiaali- ja terveyspalveluiden henkilöstövuokrauksessa on tavanomaista, että tilaajan ja henkilöstöalan yrityksen välillä on puitesopimus, jonka perusteella tehdään yksittäisiä työntekijöitä koskevia tilauksia. Puitesopimuksessa sovitaan yleisistä sopimusehdoista, kun taas yksittäisessä tilauksessa täsmentyvät työntekijää, työtehtäviä ja työskentelyn kestoja koskevat tiedot. Jos ”sopimuksella” tarkoitetaan puitesopimusta, työntekijöitä ei voida käytännössä nimetä pelkän puitesopimuksen perusteella ja näin ollen rikosrekisteriotteen tilaaminen tässä vaiheessa on mahdotonta.

Jos ”sopimuksella” tarkoitetaan yksittäistä puitesopimuksen perusteella tehtävää tilausta, ehdotettua säännöstä olisi silloinkin vaikea, joissakin tapauksissa jopa mahdotonta soveltaa.

Henkilöstövuokrauksella vastataan usein äkillisiin työvoimatarpeisiin. Esimerkiksi työntekijän tai hänen lapsensa sairastuessa yöllä tai aamulla, sijainen tarvitaan usein heti samana aamuna. Tällaisessa tilanteessa työntekijä ei ehdi hankkia rikosrekisteriotetta ennen ”sopimuksen” tekemistä, eikä otetta ole mahdollista saada Oikeusrekisterikeskuksesta näin nopeasti. Myös hyvinvointialueet ovat tuoneet esiin vastaavan huolen.

HELAN näkemyksen mukaan pykälän sanamuoto on ongelmallinen myös siksi, että velvollisuus pyytää rikosrekisteriote on säädetty palveluntuottajalle eikä vuokratyöntekijän työnantajalle eli henkilöstöalan yritykselle. Käytännön syistä velvollisuus ja oikeus pyytää rikosrekisteriote vuokratyöntekijältä tulisi säätää työvoimaa välittävälle henkilöstöalan yritykselle, ei palveluntuottajalle. Vuokratyöntekijä voi työsuhteensa aikana työskennellä useiden palveluntuottajien toimeksiannoissa, minkä vuoksi rikosrekisteriotteen pyytäminen työnantajan toimesta on tarkoituksenmukaisinta. Muutos olisi perusteltu myös työoikeuden ja tietosuojan näkökulmasta, koska henkilöstöalan yritys toimii vuokratyöntekijän työnantajana ja tekee työsuhdetta koskevat päätökset.

Lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetussa laissa rikosrekisteriotteen pyytäminen nähtäväksi on säädetty työnantajalle. HELA pitää tärkeänä, että sääntely olisi tältä osin yhdenmukaista. HELAn näkemyksen mukaan ehdotetun säännöksen tulisi vastata mahdollisimman pitkälti lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetussa laissa omaksuttua sääntelymallia. Tämä selkeyttäisi käytäntöä ja vähentäisi yrityksille aiheutuvaa hallinnollista taakkaa.

Edellä esitettyjen huomioiden sekä sosiaali- ja terveysministeriön ja Oikeusrekisterikeskuksen viranhaltijoiden kanssa käytyjen keskustelujen perusteella HELA esittää, että vuokratyöntekijöiden rikosrekisteriotteen tarkistamista koskevan sääntelyn valmistelussa otetaan aikalisä ja asia siirretään jatkovalmisteluun. HELAn mielestä jatkovalmistelussa tulisi kiinnittää huomiota ainakin seuraaviin seikkoihin:

- tulisiko vuokratyöntekijöiden rikostaustan selvittämisestä säätää erillislailla, koska valvontalaki ei välttämättä ole tarkoituksenmukaisin sääntelykehys vuokratyöntekijöiden rikostaustan selvittämiselle
- tulisiko rikosrekisteriotteen pyytäminen säätää vuokratyöntekijän työnantajan eli henkilöstöalan yrityksen velvollisuudeksi palveluntuottajan sijaan
- miten säännöksen sanamuotoa voidaan täsmentää erityisesti sen osalta, mitä ehdotuksessa tarkoitetaan ”sopimuksella”
- miten sääntelyssä voidaan ottaa huomioon sosiaali- ja terveyspalveluissa käytettävän vuokratyön vakiintuneet sopimusjärjestelyt siten, ettei sääntely käytännössä estä vuokratyövoiman käyttöä tai vaikeuta äkillisiin työvoimatarpeisiin vastaamista. Liian joustamaton tai kategorinen sääntely voisi estää työvoiman joustavan käytön ja vaikeuttaa palveluntuottajien henkilöstön saatavuutta. Tämä voisi viime kädessä heikentää yksilön oikeutta saada tarvitsemansa hoito ja palvelut. HELAn näkemyksen mukaan yksi mahdollinen ratkaisu olisi sallia työskentelyn aloittaminen

kiiretilanteissa edellyttäen, että rikosrekisteriotetta koskeva hakemus on saatettu vireille. Saatuaan rikosrekisteriotteen työntekijän tulisi toimittaa se viipymättä työnantajalle, ja työsuhde olisi otteen toimittamiseen saakka ehdollinen

- miten voidaan varmistaa, että Oikeusrekisterikeskuksella on riittävät resurssit rikosrekisteriotteiden toimittamiseen kohtuullisessa ajassa

HELA ja sen jäsenyritykset osallistuvat mielellään jatkovalmisteluun, sillä alalla on laaja käytännön kokemus sosiaali- ja terveyspalveluissa käytettävistä henkilöstövuokrauksen sopimusjärjestelyistä. Säännöksen ja sen soveltamisen tulee olla alan toimijoille selkeitä, jotta lain käytännön soveltamisessa voidaan välttää tulkintaepäselvyyksiä. Mahdollinen lainvalmisteluun liittyvä aikataulupaine ei saa johtaa puutteelliseen valmisteluun. Jos säännöstä muutetaan jatkovalmistelussa olennaisesti, asiasta on tarpeen järjestää uusi lausuntokierros, jotta alan toimijoilla on mahdollisuus lausua muutoksista.

**Kommenttinne valvontalain 45 §:ään ehdotetuista muutoksista ja niiden vaikutuksista
(Viranomaisvalvonnan tiedonsaantioikeudet)**

-

Kommenttinne 47 a §:n sääntelystä koskien Pohjanmaan hyvinvointialueen tehtäviä, ohjausta ja rahoitusta kansallisena asiakas- ja turvallisuuden asiantuntijaviranomaisena.

-

Kommenttinne väliaikaisen sääntelyn voimassaolon ja julkisten palveluntuottajien siirtymäajan jatkamisesta ja niiden vaikutuksista

-

Muut kommenttinne esitysluonnoksesta

-

Tuliara Merru
Henkilöstöala HELA ry